

35ste vergadering

Dinsdag 9 juli 2002

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Braks

Tegenwoordig zijn 64 leden, te weten:

De Beer, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman, Bierman-Beukema toe Water, De Blécourt-Maas, De Boer, Boorsma, Braks, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Bruchem, Castricum, Dees, Dölle, Dupuis, Van Eekelen, Van Gennip, Ginjaar, Groen, Hessing, Van Heukelum, Hofstede, Holdijk, Van den Hul-Omta, Jaarsma, De Jager, Jurgens, Ketting, Kneppers-Heijnert, Kohnstamm, Van Leeuwen, Lemstra, Van der Linden, Lodders-Elfferich, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsmas, Pastoor, Le Poole, Pormes, Rabbinge, Roscam Abbing-Bos, Ruers, Van Schijndel, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Stevens, Swenker, Tan, Terlouw, Van Thijn, Timmerman-Buck, Varekamp, Ter Veld, De Vries, Walsma, Werner, Woldring, De Wolff, Wolfson en Zwerver,

en de heren Korthals, minister van Justitie, Pronk, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Borst-Eilers, vice-minister-president, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de heren Ybema, staatssecretaris van Economische Zaken, en Hoogervorst, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, alsmede mevrouw Vos, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Platvoet en Witteveen, wegens bezigheden elders;

Lycklama à Nijeholt, Baarda en Rosenthal, wegens deelname aan de OVSE-assemblee in Berlijn;

Stekelenburg, wegens ziekte.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: Aangezien voor de voorgenomen deelneming door het Rijk aan een gemeenschappelijke regeling en de algemene maatregelen van bestuur die zijn voor-gehangen en gedrukt onder de nummers 28422, 28378 en 28379 de termijn is verstreken, stel ik vast dat wat deze Kamer betreft aan uitdrukkelijke goedkeuring van deze deelneming en de algemene maatregelen van bestuur geen behoefte bestaat.

Ik deel mee dat het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening in verband met de advies- en meldpunten kindermishandeling (27842) van de agenda is afgevoerd omdat de schriftelijke voorbereiding niet is voltooid.

Aan de orde is de behandeling van de volgende **voorstellen van de commissie voor de Verzoekschriften**:

- adres van J. de Niet te Vriezenveen betreffende kwijtschelding van een belastingaanslag (gedrukt stuk Eerste Kamer, 2001-2002, nr. XIII);
- adres van C.J. Schols te Rotterdam betreffende kwijtschelding van een belastingaanslag (gedrukt stuk Eerste Kamer, 2001-2002, nr. XIV).

De **voorzitter**: Ik stel voor, de conclusies van de commissie over te nemen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (voorwaardelijke machtiging en observatiemachtiging) (27289)**,

- over:
- de motie-Hessing c.s. over onderzoek voor de inwerkingtreding van de observatiemachtiging (27289, nr. 239f).

De **voorzitter**: Op grond van artikel 106 van het Reglement van orde is een besluit van de Kamer nodig over het mij bereikte verzoek om eerst over de motie en daarna over het wetsvoorstel te stemmen.

Ik stel vast dat de Kamer hiermee instemt. Er zal dus eerst over de motie en daarna over het wetsvoorstel worden gestemd.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Mijn fractie zal tegen de motie stemmen, want zij ziet niet goed hoe deze motie moet worden uitgevoerd. Ik wil dit even illustreren. Er wordt hulpverlening gevraagd voor een verloederde of verkommerde persoon en die hulp is inderdaad nodig. Als de motie wordt aangenomen, kan echter slechts worden genoteerd dat de desbetreffende persoon voor hulp in aanmerking komt. De noodzakelijke hulp kan niet worden gegeven omdat de Senaat dat niet goed vindt en dat vindt mijn fractie een onbestaanbare situatie.

Mevrouw **Le Poole** (PvdA): Voorzitter. Ook de PvdA-fractie is het niet eens met de inhoud van de motie, maar wel met hetgeen mevrouw Dupuis daarover heeft opgemerkt. Het gaat om een amenderende motie – hetgeen eigenlijk niet de bedoeling is – maar afgezien daarvan vinden wij de motie slecht uitvoerbaar. In de wet staat dat er een evaluatie zal worden gedaan. Dan kan uitgezocht worden of die observatiemachtiging wel of geen goed idee is geweest en kan worden bezien hoe zij in de praktijk werkt. Met het onderzoek dat in de motie wordt gevraagd, zal op die vraag geen goed antwoord kunnen worden gekregen. Bovendien is er op dit moment geen onderzoeksopzet. De indieners van de motie hebben ook geen enkel idee van de manier waarop dat zou moeten gaan. De minister heeft verleden week te kennen gegeven dat ook zij dat nog niet zo helder voor de geest had. Ook heeft zij niets op schrift kunnen stellen waarmee voorlopig zou kunnen worden aangegeven langs welke lijnen dat onderzoek zou kunnen verlopen. De fractie van de PvdA zal daarom tegen de motie stemmen.

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. De reactie van de minister op de motie was niet onwelwillend. Zij liet het oordeel aan de Kamer, maar wierp wel de ons inziens terechte vragen op inzake de uitvoering. De vraag blijft daarom wat wij kunnen verwachten van de resultaten van het gevraagde onderzoek, zelfs als

dat zo goed mogelijk wordt uitgevoerd.

Daarbij komt dat de minister als richtdatum voor de mogelijke inwerkingtreding van de observatiemachtiging 1 april 2003 heeft genoemd. Die datum zou bij uitvoering van de motie met in ieder geval een vol jaar opschuiven. De mogelijke aanvang van het experiment met de observatiemachtiging zou dan verschuiven naar eind 2003. Wij hopen dat het geen verloren jaar zal worden.

Daar tegenover staat dat de minister zich bereid heeft verklaard om een jaar na 1 april 2003 of wellicht zelfs eerder een tussentijdse evaluatie te laten verrichten. Eerst daarna zou eventueel een definitieve regeling tot stand kunnen komen.

Wij betreuren het dat voor het moment van de beoogde aanvang van het experiment geen relevant onderzoek naar de zinvolheid van de observatiemachtiging beschikbaar zal zijn. Dat is de reden waarom wij de motie mede ondertekend hebben. Wij zijn het echter ten volle met de minister eens dat alleen de praktijk van de toepassing van de observatiemachtiging definitief uitsluitsel zal kunnen geven over de bruikbaarheid van het instrument.

Voorzitter. Al deze overwegingen afwegend zullen wij voor de motie stemmen en verklaren wij dat aanvaarding noch verwerping ervan voor onze fractie een reden zal zijn om het wetsvoorstel niet te steunen.

In stemming komt de motie-Hessing c.s. (27289, nr. 239f).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en de PvdA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Desgevraagd geef ik gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen achteraf.

De heer **Van Schijndel** (GroenLinks): Voorzitter. Graag zeg ik nog iets over onze afweging. Door de wetswijziging worden ons twee nieuwe wettelijke instrumenten voorgelegd om de problematiek rond

mensen met een psychiatrische stoornis aan te pakken. Ten aanzien van de voorwaardelijke machtiging houden wij onze bezwaren tegen de verruiming van het gevaarscriterium. Het is echter positief dat met dit instrument gedwongen opname kan worden voorkomen. Tegen het instrument observatiemachtiging hadden wij grote bezwaren, maar door de aanneming van de motie-Hessing is een groot deel daarvan weggenomen. Wij gaan ervan uit dat het parlement ook bij de besluitvorming betrokken wordt als na een jaar onderzoek wordt geconstateerd dat de observatiemachtiging al of niet noodzakelijk is. Alles overwegende zullen wij onze steun aan dit wetsvoorstel niet onthouden.

De heer **Hessing** (CDA): Voorzitter. Aan het begin van de eerste termijn gaf ik aan dat er nog heel wat zou moeten gebeuren voordat mijn fractie tot een positief oordeel over dit wetsvoorstel komt. Dat is niet zozeer vanwege de voorwaardelijke machtiging; integendeel, daarvan zijn wij groot voorstander. Wij hadden grote bezwaren tegen de observatiemachtiging, maar na de aanneming van de motie lijkt het ons mogelijk dat wij toch een scherper beeld krijgen van de groep mensen voor wie dit instrument inzetbaar kan zijn en met name de voorwaarden en omstandigheden waaronder dit instrument wellicht een toegevoegde waarde kan hebben. Alles bij elkaar maakt het voor ons mogelijk om ook ten aanzien van de observatiemachtiging tot een positief oordeel te komen, zodat wij, alles afwegende voor het totaal, onze steun aan het wetsvoorstel niet hebben onthouden.

De **voorzitter**: Het woord is aan minister Borst.

Minister **Borst-Eilers**: Voorzitter. Nu ik voor de laatste keer als minister in deze Kamer aanwezig ben, heb ik er behoefte aan om u te zeggen hoezeer ik de debatten hier altijd heb gewaardeerd. Er was altijd sprake van diepgang. Een enkele keer, wanneer het om juridische zaken ging, ging het voor mij als eenvoudig arts wel eens te diep. Ik ben evenwel altijd getroffen door de aandacht en het respect waarmee men hier naar elkaar luistert. Ik denk dat ik mij deze Kamer niet zozeer zal

Hessing

herinneren als chambre de réflexion, maar veeleer als "chambre de respect".

(Applaus)

De **voorzitter**: U bent veel hier geweest, uw aanwezigheid in dit huis is ook niet onopgemerkt gebleven. Daarvan is in de Handelingen verslag gedaan. Ik denk dat u in de toekomst daarin nog wel eens zult terugbladeren. Wij wensen u nog vele goede jaren!

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Aanpassing van de Advocatenwet aan richtlijn 98/5/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 februari 1998 ter vergemakkelijking van de permanente uitoefening van het beroep van advocaat in een andere lidstaat dan die waar de beroepskwalificatie is verworven (Implementatie vestigingsrichtlijn advocaten) (27587);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Opiumwet (27874);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet collectieve preventie volksgezondheid (28063);**
- **het wetsvoorstel Aanpassing van het bij koninklijke boodschap van 30 augustus 2001 ingediende voorstel van wet tot wijziging van belastingwetten in verband met dividendstripping en het verlenen van optierechten aan werknemers (27896) in verband met samenloop met inmiddels tot stand gekomen wetgeving;**
- **het wetsvoorstel Wijziging van belastingwetten in verband met dividendstripping en het verlenen van optierechten aan werknemers (27896).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en de Gemeentewet (partieë**

wijziging zedelijkheids-wetgeving) (27745).

(Zie vergadering van 2 juli 2002.)

De beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **Dölle** (CDA): Voorzitter. Ik wil de minister danken voor zijn antwoord in eerste instantie. Dat antwoord was uitvoerig, maar niet zo uitvoerig dat er geen vragen meer zijn overgebleven. Mijn fractie heeft betrekking op een zaak waarover ik in eerste instantie reeds sprak: de opvattingen van de regering over het effect van het fenomeen pornografie als zodanig. De tweede vraag heeft betrekking op de term "verminderd bewustzijn". Voorgesteld wordt om deze term op te nemen onder de kwalificerende gronden in het Wetboek van Strafrecht.

Het eerste punt kwam vooral naar voren in het kader van de virtuele kinderporno, waaraan de vorige keer een groot deel van de beschouwingen werd gewijd. Het gaat daarbij met name om die kinderporno die wordt vervaardigd zonder dat daarbij kinderen betrokken zijn, door middel van computers bijvoorbeeld. De regering rechtvaardigde deze beperking van de vrijheid van meningsuiting en de privacy, terecht overigens, met een redenering die erop neer kwam dat van het instandhouden van een kinderpornografische deelmarkt op zichzelf al een dreiging uitgaat en dat misbruik van en geweld tegen kinderen hierdoor wordt bevorderd.

Die opstelling blijkt ook uit andere zaken die het kabinet in verband daarmee heeft gevonden. Zo verdedigde het kabinet zich ten aanzien van het feit dat ook zestien- en zeventienjarigen onder dat verbod vallen door te wijzen op het maatschappelijke effect van het instandhouden van de kinderpornografische deelmarkt. Dat is een van de redenen waarom het gerechtvaardigd is om zestien- en zeventienjarigen – aan wie het hebben van gemeenschap volgens de wet is toegestaan – te verbieden om in de sfeer van de kinderporno te worden geafficheerd.

Het tweede punt was de impliciete afwijzing door het kabinet van de stelling dat kinderporno, of wellicht pornografie in het algemeen, als

ventiel kan dienen waardoor er minder misbruik en minder geweld zou plaatsvinden.

Het derde punt dat door de regering sterk wordt benadrukt, is de omstandigheid dat slechts die vormen van gesimuleerde pornografie moeten worden verboden die, in mijn woorden, "net echt" zijn en lijken op echte porno. Kennelijk, omdat die vormen van afbeeldingen aanjagend en bevorderend zijn voor houdingen die meer misbruik en meer geweld met zich brengen. In dat licht is het volgens de regering te rechtvaardigen om de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van levenssfeer, zoals verdedigd in artikel 7 van de Grondwet en artikel 8 en 10 van het EVRM, in te perken. Er gaat namelijk een zodanig effect van uit dat er een grond aanwezig is die wordt erkend in de Grondwet en het verdrag, op basis waarvan die inperking kan plaatsvinden. Wij hebben in dit verband een vraag, die niet alleen academisch is; immers een dergelijke vraag zou hier, op de rand van het reces en aan de vooravond van een kabinetswisseling, natuurlijk overdreven veel tijd en aandacht vragen.

Wij kunnen de redenering van de regering volgen, hoewel zij niet wetenschappelijk is bewezen, zoals de minister al zei. Als deze redenering opgaat, is het wellicht ook zo dat het fenomeen pornografie in het algemeen die werking heeft. Waarom komt er dan alleen op dit onderdeel een verbod? Terecht zegt de regering dat aan de verschillende vormen van pornografie niet dezelfde gevolgen hoeven te worden verbonden en dat is natuurlijk ook zo. Voor ons is het wel van belang te weten of het kabinet vindt dat het fenomeen pornografie puur behoort tot de privésfeer van mensen of dat er een extern publiek effect van uitgaat, waardoor het in beginsel onderwerp kan worden van nadere wet- en regelgeving. Over dit onderwerp willen wij graag nog iets meer horen van het kabinet, hoewel wij het begrijpen dat de minister wellicht zal zeggen: laat het maar over aan een ander. Het is niet alleen academisch; het is voor mijn fractie ook van belang om te weten hoe de redenering van de regering precies in elkaar zit.

De minister heeft ook geantwoord op het punt van het verminderde bewustzijn. Zoals ook in de schriftelijke voorbereiding aan de